

Slutrapport

Guldkant kring Gammelstadsviken

2011-2018

Längs den nya leden före och efter åtgärd

December 2018

LULEÅ KOMMUN

Guldkant kring Gammelstadsviken

Projektet Guldkant kring Gammelstadsviken startade 2012 i syfte att förbättra tillgänglighet och öka antalet besökare. Även naturvårdande åtgärder för att förbättra för fågellivet har genomförts. I projektet ingår flera olika delprojekt för delar av området vid Gammelstadsviken, Mjökuddstjärn och Svartskatan.

Flera av delprojekten har haft ekonomiskt stöd med LONA-bidrag.

Projektet har genomförts tillsammans med:

Naturskyddsföreningen
Luleå

Länsstyrelsen
Norrbotten

Starten av projektet

I samband med beslutet om detaljplan inför etableringen av serverhallar i närheten av Gammelstadsviken skrevs en överenskommelse mellan Luleå kommun, Länsstyrelsen i Norrbotten, Luleå Naturskyddsförening och Norrbottens Ornitologiska föreningen för ett gemensamt projekt. Överenskommelsen skrevs på i juli 2011. Projektets geografiska område är Gammelstadsviken med närliggande områden kring Hägnan, Sellingsundet, delar av Porsöberget och Mjölkkuddstjärn. Men projektet kan också göra åtgärder i andra fågelområden. Under hösten 2011 arbetades en projektbeskrivning fram i samråd med olika aktörer.

Projektet startade 2012 för att:

- Ta fram en långsiktig plan för bevarande och utveckling samt fortsatt skötsel av området Gammelstadsviken i syfte att behålla och utveckla goda livsvillkor för fågellivet.
- Bygga upp former för samverkan och deltagande med olika aktörer i området.
- Vidta åtgärder som marknadsför, informerar och ökar områdets tillgänglighet.

Guldkant kring Gammelstadsviken avslutades officiellt hösten 2017. Under 2018 har åtgärder färdigställts och bokslut gjorts.

Beskrivning av området kring Gammelstadsviken

Gammelstadsviken ligger några kilometer nordost om Luleå. Den är numera en stor och mycket artrik sjö och har tidigare varit i havsvik. Sjön ligger mellan bostadsområdena i Gammelstad, Notviken och Porsön. Den är en av Sveriges främsta fågelsjöar fullt jämförbar med södra Sveriges slättsjöar. Området är viktigt som både rastlokal och häckningsplats. Sjön är naturreservat, Natura 2000 område och upptagen i den internationella våtmarkskonventionen.

Sjön har många kvaliteter och visar landhöjningens effekter, kulturhistoria, en oreglerad fjärd med naturlig utveckling.

Området är väl besökt och används för fågelskådning, vandring och utflykter.

Administration och ekonomi

Projektet har administrerats av projektledaren på staben för kvalitet & samhällsutveckling med ansvar för samordning, ekonomi och information.

Arbetstid för administration, projektledning, handledning, mötesledning och formgivning mm har uppskattats till sammanlagt 2 251 timmar för personal på staben, stadsbyggnadsförvaltningen och fritidsförvaltningen.

Projektet har haft styrgrupp och projektgrupp med representanter från kommun, länsstyrelse och båda föreningarna. Styrgruppen har haft fem deltagare, varav två är från kommunen och projektgruppen har totalt 8-10 deltagare varav fyra är kommunala. Styrgruppen har haft 15 st möten och projektgruppen har totalt haft 37 st möten.

Medverkan av de ideella föreningarna för möten, aktiviteter mm har uppskattats till 298 timmar.

Summering av tid för kommunens anställda och föreningarna:

	Timmar
Projektgruppsmöten	280
Styrgruppsmöten	28
Andra möten	142
Informationsmtrl, formgivning	191
Administration, projektledning	1 610
Föreningarnas deltagande	298
SUMMA	2 549

Summering av bidrag och kostnader:

Vi uppstarten av projektet 2011 avsattes 6 miljoner kr av Luleå kommun för projektet. Länsstyrelsen har tagit hand om kostnaderna för anläggning av leden från Gamla Haparandavägen till tornet.

Projektet har fått ekonomiskt stöd av LONA-bidrag med totalt 2 238 700 kr och stöd från FaceBook med 500 000 kr. Projektet har haft en total kostnad på 8 030 743 kr, fördelningen syns i nedanstående tabell.

Sammanställning av kostnader för projektet:

	Tusen kr
Administration	155
Förstudie och underlag	566
Information	775
Sellings bro	458
Svartskatan	586
Mjölkkuddstjärn	1 800
Hägnan till torn	955
Haparandaväg till torn och tornplatsen	804
Nya leden från Notvikens station	1 166
Vänortsväg till torn	479
Naturskötsel	287
SUMMA	8 031

I administration ingår alla möteskostnader, föreläsningar och projektets avslutning.

Under kostnader för information ingår informationsmaterial som foldrar, affischer mm samt olika arrangemang i området som skådardagar, invigningar etc.

Nya bron över Sellingsundet och fågeltornet på Svartskatan var två åtgärder som tillkom under projektets senare del.

För varje delområde ingår kostnaderna för olika fysiska åtgärder, som spång, broar, skyltar, torn med mera.

I naturskötselåtgärder ingår röjningar, holkar och fågelöar.

Samverkan

Arbetet i projektet har skett i en nära samverkan med Norrbottens ornitologiska förening och naturskyddsföreningen i Luleå. Även personal från länsstyrelsen har samverkat i projektet och deltagit på möten samt aktiviteter.

Gammelstadsleden

Inledning och uppstart

Projektet inleddes oktober 2011 då projektledaren tog kontakt med berörda verksamheter som Ornitologiska föreningen, Naturskyddsföreningen, FaceBook, Länsstyrelsen, Teknikens Hus och kommunens förvaltningar. I december 2011 bildades styrgruppen och snart därefter utsågs projektgruppen. Vid starten av projektet fanns ett färdigt underlag med förslag till åtgärder runt Mjölkkuddstjärn.

Under det första året togs uppdrags- och projektbeskrivning fram. Ett inledande öppet möte hölls för att samla in förslag till åtgärder, förslag kunde även lämnas in via hemsidan. Projektledaren tog kontakt med olika verksamheter för att informera om projektet och bjuda in till olika samarbeten. Kontakter med Trafikverket, Visit Luleå, Hembygdsföreningen, Scandic, Svenska kyrkan, skogsstyrelsen med flera.

En studieresa genomfördes med projektgruppen för att samla in förslag från andra områden för fågelskådning.

Grundläggande projektprofil med logga, mall för skyltar etc samt ritningar för ”möbler” och anläggningar togs fram.

Inventeringar

För att få underlag till olika åtgärder har flera inventeringar genomförts som har gett fakta om naturtyp, vattenvegetation och fågelliv. Inventeringarna finns tillgängliga via länsstyrelsens hemsida.

Besöksräkning

Besöksräkning har skett i området sedan 2012 under olika perioder. Fyra olika platser längs lederna har använts, i norra delen från Hägnan, leden från öster Gamla Haparandavägen, i söder från Vänortsvägen och även längs den nya leden från Notvikens station. De flesta besökare går in i och ut ur området samma väg. Uppskattningsvis 5-10% av besökarna passerar igenom.

Området har mest besökare i maj månad, en dag i maj kan ca 150 besökare komma in i området, den största entrén är då från öster, Gamla Haparandavägen. Detta är den entré som används av fågelskådare och den har besökstoppar i maj, augusti och september, tar då emot 500-600 besökare per vecka. Det finns en tydlig ”helg-profil” för denna entré.

Hägnan är områdets ”största” entré sett utifrån det totala antalet besökare med ett dagsgenomsnitt som kan ligga på 50 personer och en toppdag i maj ta emot 100-talet besökare. Troligen är många av dessa besökare

kopplade till verksamheten på Hägnan och inte fågel-skådare. Leden från Hägnan har en viktig funktion för vardagsrekreation.

Entrén från Vänortsvägen är också viktig för vardagsrekreation och motion. Från den entrén kommer mellan 450-550 besökare in i området varje månad framförallt i maj månad och under hösten augusti, september och oktober.

Besöksantalet på den nya leden från Notvikens station har endast uppmätts under 2017 och visar då besöks-siffror i storlek som Hägnan, med ett dagssnitt på 25 besökare och en topp-dag i maj ta emot 100-talet besökare.

Under projektets tid har antalet besökare ökat, men det är svårt att jämföra siffrorna eftersom räknare har flyttats vid olika tillfällen. Men en uppskattning från besöksräkningen är att antalet besökare i området har fördubblats.

Information

Nyhetsutskick

Regelbundna e-postutskick har gått till en ”nyhets-grupp” med ca 65 personer, ca fyra utskick per år. Syftet med utskicken har varit att informera om arbets-läget och att bjuda in till olika aktiviteter.

Hemsida

Uppdatering av projektets hemsida har skett minst två gånger varje år.

Informationsskyltar

Alla entréer till Gammelstadsviken och Mjölkuddstjärn (fem platser) har försetts med informationsskyltar i A1-format och rustats upp för att bli ”platser” så att entrén syns på håll och erbjuda sittplatser.

Längs alla leder vid Gammelstadsviken finns informa-tionsskyltar i A2-format, totalt har 16 skyltar placerats ut för att informera om områdets djurliv, natur, geologi och historia. Runt Mjölkuddstjärn har åtta informa-tionsplatser med totalt 21 skyltar i olika storlekar.

På tornplatsen under fågeltornet vid Gammelstads-viken finns fem skyltar som ger information om olika fåglar och djur som kan ses i området.

Nya reservatsskyltar har placerats ut vid Gammel-stadsvikens fyra entréer och vid fågeltornet av läns-styrelsen.

Vägvisningsskyltar av trä har tillverkats enligt läns-styrelsens modell. De flesta skyltarna sattes upp under 2017. Totalt har 20 vägvisningsskyltar längs lederna vid Gammelstadsviken satts upp.

Hänvisningsskyltar till Gammelstadsviken från

Världsarvet, Mjölkuddstjärn, Gamla Haparandevägen och Notvikens station har satts upp längs gång- och cykelvägar.

Aktiviteter

För att ta fram åtgärdsförslag har två öppna möten arrangerats, ett i början av projektet och ett halvvägs.

Öppna föreläsningar har arrangerats fem gånger med olika teman som folktro, vatteninventeringen, fåglar vid viken, havsörnar och skräntärnor.

Tillfällen till guidad fågelskådning, skådarmorgon och skådarkväll har arrangerats flera gånger varje år.

Tre större invigningar har genomförts för Mjölkuddstjärn (2014), koggen och leden vid Hägnan (2016) samt en avslutning av hela projektet med den nya leden (2017).

Studiebesök

Området har visats för flera studiebesök från andra kommuner, studenter och världsarvs guider.

Media

Projektet har haft flera inslag i media under hela projekt-tiden. Luleå kommuns tidskrift Vårt Luleå har presenterat projektet och områdenas kvaliteter varje år.

Pedagogiskt material

Pedagogiskt material i form av faktakompendier, lä-rarhandledning och förslag på upplägg för exkursioner togs fram och lämnades över till barn- och utbildnings-förvaltningen under 2014. En fortbildningsdag för lärare genomfördes 2014.

Övrigt informationsmaterial

Affisch, karta och folder har tagits fram till Scandic hotel.

Film och karta har tagits fram till Visitor Centre Världsarvet.

Fågelfolder finns färdig, den kan skrivas ut via hemsidan och finns på informationsplatsen under fågeltornet vid Gammelstadsviken.

Framtida ansvar

Ny skötselplan för Gammelstadsviken är klar och fördelar ansvaret mellan kommun och länsstyrelse.

Bron över Sellingssundet och skådarplattformen vid tornet har överlåtits till länsstyrelsen.

Luleå kommuns stadsbyggnadsförvaltningen kommer att ansvara för den nya leden med anläggningar och informationsskyltarna samt Mjölkuddstjärn.

Tornet på Svartskatan är överlåtet till Norrbottens Ornitologiska Förening, föreningen kommer att ansvara för led och torn.

Åtgärder 2013

Entréplatser

Entréplatser vid Mjölkkuddstjärn (3 st) har anlagts och den har sittplats, informationsskyltar och hänvisningsskylt. En av platserna har cykelparkeringsyta och samlingsplats vid tre "dvärgmåsagg".

Leder

Stigen runt Mjölkkuddstjärn gjordes klar med bred spång över våta partier. Längs leden finns en plats med sittbänk. Hela leden runt är anpassad för barnvagn och rullstol.

Naturvård

Södra delen av Notviksgrönnan har röjts av.

Leden bakom Scandic hotell före och nedan efter

Åtgärder 2014

Entréplatser

Beläggningen på infartsvägen från Gamla Haparandavägen och parkeringsplatsen åtgärdades.

Ytan för entréplatsen vid Vänortsvägen är återställd efter ledningsarbete.

Leden från Vänortsvägen före och nedan efter

Leder

Upprustning av spänger och broar över diken från Hägnan till fågeltornet.

Leden fram till tornet från Gamla Haparandavägen anlades med full tillgänglighet av länsstyrelsen.

Spång längs leden från Vänortsvägen.

Skyltning

Längs leden finns åtta informationsplaster med flera skyltar på temana koppling till Gammelstadsviken, fågelarter och vinter.

Skådarplatser mm

Vid Mjölkkuddstjärn finns gömsle, skådarplattform och brygga.

Gömsle vid Mjökuddstjärn

Naturvård

Norra delen av Notviksgrönnan har röjts av.

Åtgärder 2015

Entréplatser

Entréplatsen vid Hägnan har en skulptur i form av en kogg-profil och parkeringsplatsen är nyanlagd med grus.

Entréplats Hägnan före och nedan efter

Leder

Leden har kompletterats med trippelspång över våta partier. Bron över Sellingsundet är reparerad.

Skyltning

Informationsskyltar längs lederna från Hägnan, Gamla Haparandevägen och Vänortsvägen är utplacerade.

Skådarplatser mm

Grillplatsen med utkik mot Grönnan är utbytt.

En av grillplatserna på tornplatsen har anpassats för rörelsehindrade besökare.

Grillplatsen med utkik mot Grönnan före och nedan efter

Naturvård

Ett hundratal fågelholkar sattes ut kring Gammelstadsviken för bland annat salskrake, knipa och småfåglar.

Siktröjning med högstubbar gjordes nedanför grillplatsen med utkik mot Grönnan.

Åtgärder 2016

Entréplatser

Entréplatsen vid Hägnan har sittplats och informationsskyltar.

Entréplatsen från Gamla Haparandavägen har färdigställts med skylt och sittplats.

Entréplatsen från Gamla Haparandavägen före och nedan efter

Entréplatsen vid Vänortsvägen är klar med skylt, sittplats och träd.

Markarbete för entréplatsen vid Notvikens station är klar.

Leder

Nya leden från Notvikens station är klar med broar och trippelspång.

Spång över sumpmarken längs nya leden före och nedan efter

Skyltning

Vägvisningsskyltar har placerats ut i hela området vid Gammelstadsviken.

Leden från Hägnan till torn har kompletterats med information om historiskt vattenstånd.

Skådarplatser mm

Grillplatsen på Skutön har renoverats.

Skådarplattform med ramp vid fågeltornet är klar.

Nytt torrdass är utplacerat vid fågeltornet.

Längs den nya leden har skådarplats, brygga och flera sittplatser placerats ut.

Naturvård

Ny röjning av hela Notviksgrönnan och flera mindre röjningar gjorda.

Fågeltornet vid Gammelstadviken före och nedan efter

Åtgärder 2017

Entréplatser

Entréplatsen för nya leden är klar med sittplats och informationskyltar.

Entréplatsen vid Vänortsvägen är klar med rännor, sittplats och skyltar.

Leder

Ny bro över Sellinssundet klar och injusterad.

Skyltning

Informationskyltar utplacerade längs nya leden från Notvikens station.

Skådarplatser mm

Nya bänkar till grillplats med utkik över Grönnan.

Naturvård

Flytande fågelöar utplacerade i Gammelstadviken.

Siktröjning gjord vid tornet.

Utkik Grönnan före och nedan efter åtgärd

Bron över Sellinssundet före och ill höger efter byte

Åtgärder 2018

Leder

Justering av spänger, broar och skyltar i hela området vid Gammelstadsviken.

Spångad led från vägen till tornet på Svartskatan.

Skyltning

Komplettering av vägvisningsskyltarna.

Hänvisningsskylt till tornet på Svartskatan och välkommensskylt på tornet.

Skådarplatser mm

Informationsplatsen under fågeltornet vid Gammelstadsviken är klar.

Nytt fågeltorn utplacerat på Svartskatan och parkeringsyta anlagd vid vägen. Sittbänkar finns vid tornet.

Informationsplatsen under tornet vid Gammelstadsviken före och nedan efter åtgärd

Storskrake
Bild: Thomas Öberg

Tornet på Svartskatan före och efter

Guldkant kring Gammelstadviken

I samband med beslutet om detaljplan inför etableringen av serverhallar i närheten av Gammelstadviken skrevs en överenskommelse mellan Luleå kommun, Länsstyrelsen i Norrbotten, Luleå Naturskyddsförening och Norrbottens Ornitologiska föreningen för ett gemensamt projekt. Projektets geografiska område var främst Gammelstadviken med närliggande områden som Hägnan, Sellingsundet, delar av Porsöberget och Mjölkkuddstjärn. Under hösten 2011 arbetades en projektbeskrivning fram.

Projektet startade 2012 för att:

- Ta fram en långsiktig plan för bevarande och utveckling samt fortsatt skötsel av området Gammelstadviken i syfte att behålla och utveckla goda livsvillkor för fågellivet.
- Bygga upp former för samverkan och deltagande med olika aktörer i området.
- Vidta åtgärder som marknadsför, informerar och ökar områdets tillgänglighet.

Guldkant kring Gammelstadviken avslutades i december 2018. I projektet fanns flera olika delprojekt för förstudier och information samt för olika delar av projektområdet samt för Svartskatan. Ansvar för projektledning och administration har legat på staben för kvalitet & samhällsutveckling.

Naturskyddsföreningen
Luleå

Länsstyrelsen
Norrbotten

LULEÅ KOMMUN